

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Epistolai tu hagiū Isidōru tu Pēlusiōtu

Isidorus <Pelusiota>

Parisiis, 1585

Corriguntur multa in libro Theodoriti de Quæstionib. Scripturæ, Cap. 31.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71898)

temerè de Augustino suspicabantur, idem antè nonnullis in eadem causa de Gregorio Nazianzeno suspicari contigit, quemadmodum ipse refert in Apologetico, vbi ostendit, omni procreata naturæ amplissimum decus esse, vel tantulum ad Deum appropinquare.

Corriguntur multa in libro Theodoriti de Questionib. Scripturæ.

CAP. XXXI

EX T A T eruditus profectò liber Theodoriti, in quo multæ Scripturæ quæstiones explicantur. Quem cum plerisque locis deprauatum offendissem, atque ea tantum errata colligere vellem, quæ vel interpretem fecerissent, vel non nisi ab eruditioribus animaduerti possent, de amici cuiusdam consilio sententiam mutavi, qui me admonuit, vt iis quoque consulerem, qui non eos in literis Græcis progressus fecissent, vt per se ipsi maculas, quamlibet perspicuas, deprehendere ac delere possent. Sic tamen negotium temperabo, vt quæ faciliora sunt, velut digito tantummodò indicem: ne quis nasutus me in rebus minutis, tanquam in mustaceo, laureolam quærere cauilletur. Nam in reliquis, vbi emendationis ratio interdum reddenda est, eadem breuitas à me præstari nec potest, nec debet. Quæst. 6. in Gen. lege ἐγκόσμιον. 7. νεσργεῖ τὸς ἀνθρώπους. ibid. εὐπετές. 8. ἐξενθὲ δὴκοντος. 20. ἀντιπαραλαλέμεν. 21. λείπειν ἐπι. Ibid. 101. μίσειν ἔθος. 29. ἐγκόσμιον. 37. ἀφαιρόντως. Ibid. παροσεύωχεν. 62. ὑποπίον. 69. καταποθέντας. Ibid. καταποσις. 71. τὸ λόγῳ τὸ ἔργον. Ibid. ἦδει γὰρ. 83. ἐν δυοσεβείᾳ. 100. καὶ κείνοι τὰ αὐτὰ. 105. χλίνας. 109. ἐπ' ἐχάτων. Ibid. παρ' ἐπιών. Ibid. δίνας οἱ παῖδες. Ibid. νεμεσᾶ δέ. Ibid. διασαρμόνον. Ibid. ἐξήλθε τὸ βίβ. Ibid. ἀπέχοντο. In Exod. Quæst. 12. Σπινόα χρωμύνη. vers. seq. νεαλιουμύνη. Ibid. ὡς εἰ φύσις. Ibid. ἔδει μὴ γενέσθαι. Ibid. ὀπιμορούτις. Ibid. ἀλλόφυλοι non vacat, vt Picus suspicatur. 14. αὐτῶ τὴν σφειτομύνη. Ibid. τὴν ὁμόζυγα. Ibid. σιυιδεῖν πεδίων. 24. τὸν ἀμομον. 29. ἀπαλάμνος. 36. πολλῶ μὲλλον. 44. λίθων ἐργασμύων. 52. ὡς εἰς ὄ. 55. αὐτοχέδιος. In Leuitic. Quæst. 1. τῆς δυσδαιμονίας. Ibid. ἀγίραον. 11. ἔργον δ' ἀξιεπαίω. 22. καὶ κλήρον διελεῖν. 30. ὑγιᾶ γὰρ εἶναι δέ, καὶ τῆς. 36. ὡσπερ εἰς γλῶ. In Num. Quæst. 3. οἱ μὲν ἱερέοντες. 6. εἶσα τῆς ἀδύτων. 20. παρηγρέουσαι. 21. σὺκ ἐκ τῆς φόνος. 45. ὑοὶ δὲ τῆς Σηθ. In Deuter. Quæst. 4. καὶ τῆς θεομηνύων. 6. τὸ ἀγαπᾶς. 16. ὑποκρινόμενοι. 26. ἀργεῦσαιτες. 34. ἀρηγία. 43. συγνώμης. In Iosue 8. ἐπηγεῖται. 9. λήσθη. In Iudic. 6. ἐπλεύω ἐπιήσασα. 15. πεπωκάτων. Ibid. σιυτοτόμης ἐνός. 16. οἱ γὰρ τῆς Γεδεών. Hæc, quia perfacilia erant, indicasse tantum satis fuit. Nunc, quæ non ita prona sunt, quin interpretem quoque magna ex parte in fraudem induxerint, in medium proferamus. Quæst. 19. in Genes. καὶ παρῶτον τὴν βαβλὴν τὴν διμυργίας παροτάξας (sic enim lego, non παροτάξας) i. Ac primum consiliū creationi anteponeus. Neque enim interpres hoc loco Græcorum verborum sensum expressit, dum ita vertit, ac primum creationis consilium inuendo. Vult enim Author, Deum in procreando homine, non simpliciter dixisse, Fiat homo, quemadmodum in reliquis rebus condendis fecerat, sed velut deliberationem quandam prius adhibuisse, cum dixit, Faciamus hominē, &c. 20. quæst. ἐκάστη τέχνη παρὰ τῆς ἄλλων τεχνῶν ἢ οἰκίαν ἐνάρξεται χεῖρας. Vbi certè nullo modo dubito quin pro ἐνάρξεται legendum sit ἐρανίξεται .i. mutuatur. Nam etiam eadem phrasi vtitur lib. 4. de Prouid. βλέπε τὰς τέχνας ἀπάρας παρ' ἀλλήλων ἐρανίζομενάς τὸ χεῖρισμον. Aliquantò post, λέγω δὲ τὸ μετὰ σαφῶς ἀποφθεγγομένων .i. vt vertit Picus, de his intellige qui aperta locuti sunt. Vbi videlicet

μεσά omisit, quia nihil ex hac voce elicere poterat, quod ipsius iudicio satisfacere. Ego verò existimarem pro μεσά, μέσῃ reponendum. Hoc enim velle videtur Theodoritus, eos qui χεῖ το νοερόν, hominem ad Dei imaginem conditū fuisse volunt, mediū quodammodo locum tenere inter eos, qui χεῖ τὸ ἀρχαῖόν, & eos qui χεῖ τὸ λογικόν, imaginem eam intelligendam esse sentiunt. Nō multo post, in his verbis, ἔ μιν ἔδδ τὸ ἀρχαῖόν. καὶ γὰρ τὸ το ταῖς ἀσθενεῖς πρὸς δὲ ὀφθαλμῶν δυνάμειν, ut ad ferrum medici in membris insanabilibus, ita etiam interpretis ad obelum confugit, atque hæc verba confodit, πρὸς δὲ ὀφθαλμῶν. Ego verò nihil hīc necesse esse amputare arbitror: sed tantū coniunctè legendum vocabulum, quod disiunctè legitur, nempe πρὸς πρὸς. Sic enim perspicua erit sententia. Versu autem sequenti, post ὁ, addendum γὰρ. Quæst. 26. in fine, τὰς τῶ σωειδδὸτος κελίας ἐδξαντο. αἰτίας lego, postulante sensu. Atque eodem modo, Quæst. 27. perspicue hoc sensus exposcit, ut in his verbis, καὶ πῶς οἰόντε ἴω τὸς λόγῳ πεπιμηδύς, καὶ κατ' εἰκόνα θείας γεννημδύς, μὴ ἔχειν ἀξίονισι ἀγαθῶ καὶ κακοῦ; Quo etiam loco non placee, quod interpretis λόγῳ πεπιμηδύς, vertit, colloquio divino dignatos, cū λόγος hīc rationem significet, qua à Deo ornati fuerant primi parentes. Quæst. 28. πολλῶ δὲ καὶ τὸ ἔθος ἀφαιρεῖται τὰν τῶν ἀρχαῖων. Lege πολλοῖς, & apertissimus erit sensus. Quæst. 39. ἔπω δὲ ἐδδ- ρὸς πεταγμδύς. Hic non metuo ne quis mihi succenseat, si pro πεταγμδύς, quod nil planè ad rem facit, πεποιδύς reponam. Etsi alioqui non me fugiat πεφύτος potius dici solere. Quæst. 40. ἰατρεία ποίνω ἔ θάνατος ἢ πμωεία. Scio quidem hanc lectionem defendi quoquomodo posse, sed tamen illud dissimulare nequeo, quin mihi aptior lectio videatur, ἰατρεία ποίνω ὁ θάνατος, ἔ πμωεία. i. Medicina itaque mors est, non pœna. Nam & eodem modo de eadem re loquitur Nazianz. κερδαίνει μέντοι κἀνταῦθα τὸν θάνατον, καὶ τὸ ἀξιοποιεῖται αἰμαρτίας, ἵνα μὴ ἀθάνατον ἢ τὸ κακόν. καὶ γίνεται φιλανθρωπία ἢ πμωεία. Quæst. 45. vbi affertur causa, quamobrem Deus Abelem obruncari permiserit, ἵνα, inquit, τῇ ἀναρρήσῃ τῇ τέτῃ μινύσῃ τῶ ἰσομδύλι ἀνάστασιν. Quo loco pro ἀναρρήσῃ legendum esse ἀναρῆσῃ, perspicuum est ex his quæ postea sequuntur. Neque enim ea nisi ad Abelis eadem referri possunt. Quinetiam, ut dicam quod sentio, aliquid mihi desiderari videtur, quod ad Enoch quoque referatur. Vt cunque sit, in Latina versione, pro, prædicatione, eadem ponendum est. Quæst. 47. Ἐσθ' ἀγγέλων λελαπρωκόπων αὐτῶ μὴ κολαζομδύων. Hic pro Ἐσθ', cum interprete lego εἰσθ', modò sensus explendi causa post κολαζομδύων addamus, αὐτοὶ κολάζονται. vel, si quis Ἐσθ' retinere malit, κολαζόμενοι. Quæst. 53. δίδει γὰρ ἅπαντα καὶ αὐτῶ τῶ τῶ ἔραυῖ σιδάν. Ac totidem verbis interpretis, Reformidant omnia animalia etiam ipsam cæli vmbra. Atqui vel ipsa luce clarius est pro ἔραυῖ restituum esse ἀνθρώπων, cuius tanto metu affici animantia omnia Theodoritus ait, ut vel ipsius vmbra extimescant. Quæst. 56. causa hæc affertur, quamobrem Noe ob temulentiam, in quam inciderat, minimè in crimen vocatus est, ἐμπειρίας ἴω σὺν ἀκρασίας τὸ πάθος. i. ut Picus reddit, ab experientia proficiscebatur hæc passio, non ab intemperantia. Ego verò hīc sponsonem facere ausim, ἀπειρίας legendum esse, non ἐμπειρίας. Vult enim Author, cum non ex intemperantia in temulentiam prolapsus fuisse, sed quòd vini nondum antea periculum fecisset. Sed & eadem quæst. in his verbis mendum irrepsit, τῶ ἵπνω ἢ μέθῃ πρὸς γνομδύην πιδαιωτέραν ἢ γνώστας ἢ αἰτίας φθείρη. Sic enim legendum esse sensus ostendit τῆς γυμνάσεως τῶ αἰτίας φέρι. i. ad somnū ebrietas accedens, probabiliorem denudationis causam affert: non, ut Picus,

Græci codicis errorem securus, cognoscendi facultatem adimit. Quæst. 58. *προς δὲ τοῖς σιοπητέον καὶ κῆνο, ὡς εἶκος ἐδέξατο τὴν ἀρὰν, &c.* Ego pro *εἶκος* lego *εἰ Χάμ*: sãmque Rationem comprobaturus opinor, qui hunc locum attento animo expendierint. Hanc enim rationem affert, cur Noë nepotem suum Chanaan potius quàm filium Cham diris subiecerit, quòd si filium ipse execratus fuisset, in totum genus huiusmodi execratio fluxisset. Quæst. 62. hæc verba, *ἐπειδὴ δὲ κρείττων ἴω, &c.* ita reddidit interpres, vt sensum Authoris peruerterit. Sic igitur transfero: Quoniam autem, vt verisimile est, Pharaone præstantior erat Abimelech, illi quidem flagitium suum per castigationem ostendit, huic autem & supplicij & delicti veniam ipse minimè concessit, verùm expectauit, vt qui iniuria affectus fuerat, hanc peteret. Atque hæc in Græco, legendum *πρωθείας*, quemadmodum etiam paulò post, *ἡμέρας*, vel *ἡμέρας*. Quæst. 66. *ὅτι ἴνα ἡδυπαθεία δὲ λέσση, ἀλλ' ὅπως αὐτὸς (sic enim lego) φύσῃ, αὐτῇ δὲ (sic enim lego, non αὐτοῖ) θεσφ κληθεῖσι γενήτορες .i. non vt voluptati seruiret, sed vt ipse natura, hæc autem adoptione, parentes ipsius vocarentur. Rationem affert, cur Abrahamus cum Agar ancilla congressus sit. At interpres codicis Græci vitio deceptus, ita transfudit: non vt voluptati inseruiret, sed amborum naturæ confuleret, ipsiq̄ue reipsa vocarentur genitores. Quæ verba quantum ab Authoris mente discrepent, referre nihil attinet. Certè θεσφ reipsa vertere, est, quid θεσφ hæc significet, parum intelligere. Versu seq. dele *ἴω*, & pro *γαλαχίας*, *μεγαλαχίας* lege. Quæst. 76. *τῆς ἀκαχίας αὐτὸν περικλήσει ἀφθονία*. lege *περικλήσει*. Quæst. 88. in initio, *ὡς περ ἡγάγε τὸ μὲν παιδοποιῆσαι ποθὸν, &c.* Quo loco interpres ἡγάγε τὸ ingulat: ego verò retinenda censeo, modò in vnam vocem coalescant ἡγάγετο, subaudi Liam & Sarram. Itaque sic verito: Quemadmodum procreandorum liberorum desiderio vxores quidem duxit, nec tamen gignendorum liberorum spem in matrimonio positam habebat. Quæst. 34. in Exod. *τὸ πρόσωπον ἐτήρησεν*. Quis autem est, qui non videat legendum esse *ἐτήρησεν*. i. statuit, non *ἐτήρησεν*, vt excusum est? Quæst. 67. in fine, *καὶ τὰς σιωθίας ἐμπιδωθῆναι ἐκέλευσεν*. Hic miror cur Picus addendam censeat particulam negatiuam *οὐκ*, cum ei nullus locus esse possit. Linea præcedente ratio constructionis hoc poscit, vt legamus *τὸ πρὸς ἐκείνης ὀρκυ*. Quæst. 1. in Leuit. in his verbis, *πρῶτον ἐξαγορεύσαι κελεύει τὴν ἀμαρτίαν*, eluenda est macula quæ in hoc vocabulo *ἐξαγορεύσαι* insidet. Legendum enim *ἐξαγορεύσαι*, vt patet ex cap. 5. Leuit. Itaque in Latina versione, pro, redimere peccatum iubet, restituendum est, enunciare. Quæst. 11. *ἐπερὶ δὲ ἔμπερικέται μὲν, διχλή δὲ, ὡς κέμυλος καὶ λαγός*. Hic certè minimè dubium est, quin contrà legendum sit, *μπερικέται μὲν, ἔ διχλή δὲ*. i. ruminant quidè, verùm vngulam bifurcam non habent. Vnde etiam paulo post camelo conferuntur, qui diuina quidem oracula ore versant, sed vngulam diuidere, hoc est ea exequi negligunt. Quæst. 32. vbi habet Latina translatio, viticem velut indicem lætitiæ, corrigendum est, *predicitie*. *σωφροσύνης* enim est in Græco, non *εὐφροσύνης*. Quæst. 21. in Numer. corruptus est locus in initio, sic, vt opinor, restituendus, *πολλάκις τὸς μὴ νομιζομένους δικίμους, τοὺς οὐδὲ οὐκ οὐκ κεκρυμμένα εἶδους .i. sæpè eos qui probi minimè existimantur, probos esse nouit is, cui abscondita comperta sunt. Videat etiam Lector, num quæst. seq. pro *εὐγενείας*, legendum sit, *εὐσεβείας*, et si scio priorem lectionem tolerari posse. Quæst. 23. *μικροψυχίας* vertit interpres, pusillanimitatem. Ego potius, inuidiam. Sæpè enim apud Græcos Theologos *μικροψυχος*, pro ieiuno homine atque alienis laudibus inuidèti sumitur, quemadmodum in Nazianzeni**

scholiis offendi. Quæst. 29. ἵνα τῇ συγγένειά τῆς νομοθεσίας παγίαι τῶ νόμον τῶ μνήμην ἐργάσται. Statim ut hunc locū legi, mihi venit in mentē pro συγγένειά σιωπῆς substituere. Hoc enim vult Theodoritus, Mosē idcirco leges suas Israëlitis crebrò inculcare, ut huiusmodi ferendarum legum assiduitate memoriā earum in ipsorum animis penitiùs infigat. Hanc autem emendationem, ut non probabilitate quadam duntaxat, sed certa veritate niti ducerem, fecit alter locus quæst. 1. in Deuter. qui sic habet: πολλάκις τὰς αὐτὰς λόγους ἀνακυκλοῖ ἵνα τῇ σιωπῆι παγίαι τῶ μνήμην ἐργάσται. Sed reliqua persequamur. Quæst. 43. in Num. ὁ μὲντοι Βαλαάμ, ἔτι τὸ θεὸς τῶ κηδεμονίαν μεμαθηκώς, τοῖς θυσίαις μεταπέσειται, εἶνα τῶ ψευδανύμων εἶναι τοπάζων. Quæ verba, quia parum commodè ab interprete reddita sunt, ita transfero: Enimverò Balaam, qui Dei curam ac studium (erga Israëlitas) didicerat, eum adhibitis sacrificiis in diuersum flectere conatur, vnum videlicet ex eorum numero ipsum esse suspicans, qui falsò Dij appellantur. Quæst. 1. in Deut. in fine, ἑλαμωδία ἱεργονία. Existimari legendum, ἑλαμωδία, ἱεργονία. Quæst. 6. ἐπειδὴ ἀπελθὲς ἦσαν, καὶ τροφῆς γαλακτιάδους ἐγένοντο. ἐγένοντο potius legi debet, vel, quod adhuc malle, ἐδόντο. Quæst. 42. nihil fuit causæ, cur interpres ἀπειτυμπίαις verteret, distēdit: cum ex Apostolorum Actis liqueat Iacobum ab Herode non distentum, sed capite truncatum fuisse. Σποτυμπίαζεν autem idem quandoque esse, quod κεφαλίω Σποκπιῶσι, author est Varinus. Quæst. 12. in Iosue, τοῖς ψευδέσι λόγοις αὐτῶς πεισιφωκίαις ἐπέειπεν. Interpres, credētes eorū verbis mēdacibus perituali sunt. Vbi eū fefellit, nō ἐπέειπεν, sed ἑσπασεν, legendum esse. i. σιωπῆαις ἐποίησεν, quemadmodum sensus apertissimè demonstrat. Quæst. 18. ἀλλὰ τῆς ψεῦδος ἐπίστασις χρηστομίας κληθῆναι τὸν γεγενημένον τόπον, &c. Hoc loco rectè quidem coniiicit interpres desiderari in Græco participium ἀπέειπεν, vel μαθόντες, sed in vocabulo χρηστομίας non animaduertit vitium hæere. Neque enim monimentum illud à Rubenitis extractum τῆς ψεῦδος ἐπίστασις χρηστομίας μνημῆον erat, imò contrà constantis fidei testimonium. Alioqui quidnam causæ fuisset, cur ceteri Israëlitz ob eorum pietatem Deum laudibus afficerent? Ac proinde pro χρηστομίας, μαρτυρίας legendum censuerim, aut aliud quoddam eiusmodi vocabulum. Atque ad hunc modum ita vertendum esset: At ubi pietatis testimonium vocari monimentum illud intellexerunt. Ibidem aliquanto post, ἡ πολαβὼν ὁ θεότατος Ἰησοῦς. ἡ πολαβὼν suspicari vertit interpres, cum hoc loco idem sit quod ἐκ ἀβδύχης Σποκρίεσθαι. i. interfari. Virgilius ad Græcorū imitationem, suscipere dixit. Sicque etiam Quæst. 12. in Iudic. legendum est, ὅθεν ἡ πολαβὼν ὁ ἄγγελος, pro eo quod corruptè legitur Σπολαβὼν, quem errorem fecutus Picus illic vertit, gratam habens hanc responsionem. Quæst. 1. in Iud. δὴλον τοίνυν ὡς ἐμπαροδείξαι τῶ ἱερὸς γαλήμ παλιν ἀνακοδόμησαν οἱ Ἰεβουσαίοι τῆς τῶ λαὸς δυσκλήσιας ἑπιλαβόμενοι. Vbi tamen pro δυσκλήσιας, διαπορείαις vel δυναστείας rectius fortassè quadraret. Vult enim Author, Iebusæos Hierosolymitanam urbem igni deletam rursus extruxisse, cum in populum Israëliticum imperium arripuissent, eumque sub potestatem suam redequissent. Aqua sententia quàm longè recedat Interpres, dum ἑπιλαβόμενοι passiuo sensu accipit, cuius perspicere facile est. Multa alia sunt in hisce libris carcinomata, quæ sine melioris exemplaris subsidio vix, ac fortassè ne vix quidem sanari possunt.

CHRYSOSTOMI loca aliquot indicantur, in quibus Interpres
Græca non assequitur.

CAP. XXXII.

CHRYSO